

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „МОТИВИРАНИ УЧИТЕЛИ И КВАЛИФИКАЦИЯ“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Актуализирането на знания, умения и отношения на педагогическите специалисти в съответствие с динамичните процеси, протичащи в съвременния свят и придобиването на нови компетентности е от ключово значение за повишаване резултатите на учениците.

Привличането на специалисти от различни професионални области, както и специалистите с професионална квалификация „учител“, които в момента не работят в сферата, представляват сериозен човешки ресурс, чийто потенциал може да се използва пълноценно.

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Националната програма е разработена в съответствие с приоритетна област 3 “Мотивирани и креативни учители” на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030).

2.1 Цели на програмата:

Повишаване качеството и ефективността на обучението, възпитанието и социализацията на децата и учениците в образователните институции чрез кадрово обезпечаване, усъвършенстване и обогатяване на ключовите компетентности на педагогическите специалисти и прилагане на система за проследяване на ефекта от обученията за професионално развитие на учителите.

2.2 Обхват на програмата:

Обхват на програмата – национален.

Планираните дейности по програмата са групирани в модули, обхващащи:

- Обучения във висши училища за придобиване на професионална квалификация „учител“ по учебен предмет и ресурсни учители; наставничество за новоназначени по програмата учители без професионален опит;
- Краткосрочни обучения по актуални теми, като част от изпълнението на политиките за учителите, директорите и другите педагогически специалисти; научни изследвания, форуми и конференции;
- Обучения по международни споразумения, по които Република България (Министерството на образованието и науката) е страна;

3. БЮЖЕТ НА ПРОГРАМАТА

Бюджет на програмата за 2022 година: **2 509 452 лв.**

Разпределение на общия бюджет за 2022 г. по модули:

Модули	Средства за 2022 г. в лв.
Модул 1 „Обучение на нови за системата на училищното образование специалисти за придобиване на професионална квалификация „учител“ и подготовка за включването им в образователно-възпитателния процес в училища с недостиг на специалисти“*	868 114 лв.
Модул 2 „Обучение на заети в системата на предучилищното и училищното образование педагогически специалисти за придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител по...“, „ресурсен учител“ и „учител по религия“	276 000 лв.
Модул 3 „Надграждащо обучение на специалисти с висше образование с квалификация „учител“ без досегашен професионален опит като учители за включването им в образователно-възпитателния процес в училища, работещи с преобладаващ брой деца от уязвими групи“*	361 338 лв.
Модул 4 „Продължаваща квалификация за учители, директори и други педагогически специалисти, изследвания, форуми и конференции“	1 004 000 лв.
Общ размер	2 509 452 лв.

* В бюджетите на модулите (Модул 1 и Модул 3) за 2022 г. са включени и разходи за обучения във висши училища на участници в модулите и заплащане на учители-наставници от 2021 година.

4. ДОПУСТИМИ БЕНЕФИЦИЕНТИ

- Министерство на образованието и науката (МОН);
- Национален център за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти (НЦПКПС);
- Регионални управления на образованието (РУО);
- Център за оценяване в предучилищното и училищното образование (ЦОПУО);
- Национална астрономическа обсерватория с планетариум „Николай Коперник“ –

Варна;

- Държавни висши училища (ДВУ).
- Общински и държавни училища, които са заявили необходимост от учители по учебни предмети и/или ресурсни учители;
- Специалисти с висше образование без придобита професионална квалификация „учител“; заети в системата учители за придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител по...“, „учител по религия“ и „ресурсен учител“; учители и специалисти с висше образование без преподавателски опит.

5. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

Модул 1: Обучение на нови за системата на училищното образование специалисти за придобиване на професионална квалификация „учител“ и подготовка за включването им в образователно-възпитателния процес в училища с недостиг на специалисти, което включва:

- Привличане и подбор на кандидати;
- Обучение по предварително одобрена програма на висше училище за придобиване на професионална квалификация „учител“ и „учител по...“ в рамките на една година в зависимост от придобиваната професионална квалификация. Обучението следва да осигурява базовите педагогически и психологически знания и умения, нужни за ефективно преподаване;
- Интензивно надграждащо теоретично и практическо обучение преди постъпване в училище;
- Назначение с приоритет в училища, в които има недостиг на специалисти, и/или в училища, в които учениците са с ниски резултати, показващи ниска мотивация за учене и/или са от уязвими общности с нисък социално-икономически статус;
- Надграждащи обучения и супервизия от специалист с опит в практическа подкрепа на начинаещи учители по време на учебната година;
- Обучение на учители-наставници по утвърдени програми;
- Индивидуална подкрепа на новоназначените учители от учител-наставник.

Модул 2: Обучение на заети в системата на предучилищното и училищното образование педагогически специалисти за придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител по...“, „учител по религия“ и „ресурсен учител“, което включва:

- Подбор на кандидатите, утвърждаване от РУО и представяне в МОН на списък с определените участници за включване в програмата.
- Уведомяване от МОН на висшите училища за одобрените участници за зачисляване за

едногодишно обучение за придобиване на допълнителна квалификация „учител“ по учебен предмет.

Модул 3: Надграждащо обучение на специалисти с висше образование с квалификация „учител“ без досегашен професионален опит като учители за включването им в образователно-възпитателния процес в училища, работещи с преобладаващ брой деца от уязвими групи, което включва:

- Привличане и подбор на кандидати;
- Интензивно надграждащо теоретично и практическо обучение преди постъпване в училище;
- Назначение с приоритет в училища, в които има недостиг на специалисти, и/или в училища, в които учениците са с ниски резултати, показващи ниска мотивация за учене и/или са от уязвими общности с нисък социално-икономически статус;
- Надграждащи обучения и супервизия от специалист с опит в практическа подкрепа на начинаещи учители по време на учебната година;
- Обучение на учители-наставници по утвърдени програми;
- Индивидуална подкрепа на новоназначените учители от учител-наставник.

Модул 4: „Продължаваща квалификация за учители, директори и други педагогически специалисти, изследвания, форуми и конференции“

1. **Дейност 1:** Продължаваща квалификация за учители за развитие на професионални компетентности, насочени към използване на **компетентностния подход и постигане на образователни резултати**. Обученията са обединени в следните тематични направления:
 - 1.1. Обучения за иновативни методи и подходи за преподаване на учебното съдържание във II гимназиален етап по общообразователни учебни предмети - профилирана подготовка - XI и XII клас.
 - 1.2. Обучения за придобиване на умения за обучение, съчетаващи обучение в класната стая и обучение от разстояние в електронна среда (хибридно обучение) в условия на криза.
 - 1.3. Обучения за съвременни методи и подходи за развитие на логическо, творческо и критично мислене у учениците.
 - 1.4. Обучения за подкрепа на професионалното развитие на педагогически специалисти без опит в професията (наставничество).
 - 1.5. Обучения за учители по професионална подготовка за разработване и апробиране на тестове за провеждане на задължителен държавен изпит за придобиване на

професионална квалификация.

1.6. Обучения за продължаваща квалификация, свързани с PISA на прогимназиални и гимназиални учители.

1.7. Обучения за повишаване на квалификацията на начални учители, свързани с PIRLS (Международно изследване на четивната грамотност) и TIMSS (Международно изследване на постиженията по математика и природни науки)

2. Дейност 2. Продължаваща квалификация за учители и други педагогически специалисти за развитие на професионални компетентности за **възпитание и ценности**, поддържане на образователна среда, която да оказва подкрепа за подобряване на резултатите на децата и учениците. Обученията са обединени в следните тематични направления:

2.1. Обучения за повишаване капацитета на педагогически специалисти по превенция и интервенция на агресията и насилието в училище/ в интернет.

2.2. Обучения за педагогически специалисти за работа в екип и подкрепа за изграждане на приобщаваща среда в образователните институции.

2.3. Обучения за прилагане на проектно базирано обучение и създаване на професионална учебна общност в образователната институция.

3. Дейност 3. Продължаваща квалификация за педагогическите специалисти с управленски функции за повишаване на компетентностите за управление на образователните институции, лидерство в образованието за ефективна организация на училищните дейности и координация на педагогическите екипи. Обученията са обединени в следните тематични направления:

3.1. Управление на образователната институция в условията на криза.

3.2. Обучения за директори на училища за осигуряване на качество при провеждането на задължителните държавни изпити за придобиване на професионална квалификация.

3.3. Обучения за създаване на лидерски умения и повишаване на управленските компетентности.

4. Дейност 4. Организиране и провеждане на образователни изследвания, форуми и конференции:

4.1. Подпомагане разработването и прилагането на нови образователни политики за учители чрез научно изследване и професионален форум за обсъждане.

4.2. Национална конференция за подкрепа за млади учители.

4.3. Национална конференция по предучилищно образование „Водим бъдещето за ръка“

5. Дейност 5. Международно сътрудничество в областта на квалификацията на педагогическите специалисти:

5.1. Обучение в ЦЕРН за учители по природни науки.

5.2. Обучение в ЦЕРН на учители по професионална подготовка в област на Образование „Техника“ и „Информатика“ от Списъка на професиите на професионално образование и обучение и на учители по учебните предмети информатика и информационни технологии от общообразователната подготовка или в занимания по интереси в ЦПЛР по направление „Техника“ и „Информатика“.

5.3. Обучения на педагогически специалисти в „Яд Вашем“.

5.4. Последващ семинар в България за учители с участието на експерт от „Яд Вашем“

6. ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ И ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ

6.1. Модул 1, Модул 2 и Модул 3

- Такси за обучение във висшите училища в размер 1200 лв. за един участник, определени в споразумения между МОН и висшите училища, които ще обучават по настоящата програма за съответния брой на обучаваните лица по Модул 1 и Модул 2 на програмата.
- Заплащане на извършените дейности от организацията, ангажирана с привличане, подбор и надграждаща подготовка на обучаемите лица

6.2. Модул 4

Допустими са разходи извършвани от бенефициентите за:

- възнаграждения на обучителите;
- техническо обезпечаване на обучението;
- издаване на удостоверения за присъдени квалификационни кредити;
- обучителни материали;
- нощувки, храна и кафе-паузи за обучаемите (когато обучението е в присъствена форма);
- командировъчни разходи и застраховки за участниците в обученията извън страната.
- за изследвания, анализи, форуми

6.3. Изисквания към провеждането на обучения по Модул 4

- максималният брой на обучаемите в група е до 30 и следва да бъде съобразен с методиката за провеждане на квалификационни дейности и с планираното от учителя разпределение по групи за практическа работа по казуси от тематиката на обучението.
- обученията на педагогическите специалисти са в присъствена или в частично присъствена форма, при спазване на изискванията на Наредба №15/22.07.2019 г.

Министърът на образованието и науката утвърждава план-сметка на програмата по модули.

7. СРОК НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Срокът за изпълнение на дейностите е 10.12.2022 г. с изключение на едногодишните обученията – Модул 1 и Модул 2, които се изпълняват до 30.11.2023 г., както следва:

- привличане и подбор на кандидати - м. май 2022 г.; за „учител по религия“ до м. юли 2022 г.
- интензивно надграждащо теоретично и практическо обучение на кандидатите преди постъпване в училище, назначения на кандидатите в училища и обучения на учители-наставници - м. септември 2022 г.
- включване в обучение във висше училище (ВУ) за придобиване на квалификация/допълнителна професионална квалификация "учител", "учител по...", „учител по религия“ и "ресурсен учител"- м. октомври 2022 г.
- индивидуална подкрепа на новоназначените учители от учител-наставник - срок: м. септември - м. декември 2022 г.
- надграждащи обучения на новоназначените учители от специалист с опит в практическа подкрепа на начинаещи учители - учебната 2022/2023 година

8. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ И ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

- Модул 1 - до 100 участници;
- Модул 2 - до 230 участници;
- Модул 3 - до 50 участници;
- Модул 4 – 3000 участници.

9. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ФИНАНСИРАНЕТО

9.1 Квалификационни дейности, изпълнявани от НЦКПС, ЦОПУО и РУО:

- Финансират се от МОН след представяне на заявка/доклад с приложени документи – утвърдени програми за обучение, график на обученията, план-сметка и списък на обучителите с информация за образование, квалификация и професионален опит;
- При заявено искане за финансиране по програмата от НЦКПС, ЦОПУО и РУО се предоставя авансово плащане на средства до 50% от сумата, утвърдена за дейността по план-сметката;
- Окончателно плащане се предоставя след представен в МОН съдържателен и

финансов отчет за изпълнената дейност и е до размера на реално извършения разход, но не повече от утвърдения по план-сметката за дейността.

- Прилага се принципът на споделеното финансиране - чрез осигуряване на средства от бюджета на образователните институции за пътни разходи за участниците, когато квалификационните дейности се провеждат извън населеното място, в което живеят участниците.

9.2 Провеждане на квалификационни дейности по Дейност 5, т. 5.1 и т. 5.2 от Националната астрономическа обсерватория с планетариум „Николай Коперник“ – Варна.

Във връзка с реализиране на обученията на учителите в ЦЕРН, логистично организирани от Националната астрономическа обсерватория с планетариум „Николай Коперник“ – Варна, се финансират разходи за пътни, нощувки и застраховки на обучаемите, като средствата се предоставят на два етапа:

- авансово – до 80 % от общата сума, определена в план-сметката
- окончателно – до реално извършения разход, но не повече от утвърдената сума в план-сметката за обученията по дейности 5.1. и 5.2. Финансирането се предоставя след доклад от бенефициента с приложени отчетни документи.

9.3 Изпълнение на дейности по програмата от ДВУ:

- ДВУ представят проектни предложения за изпълнение на конкретни дейности/обучения, с ДВУ се сключват договори, в които се посочват: етапите на изпълнение на дейностите начинът на предоставяне на финансирането по програмата и срокът за отчитане на извършените дейности и изразходваните средства.
- ДВУ предоставят в МОН информация за наличие на програмна акредитация и учебна програма по професионално направление от област на висше образование „Педагогически науки“ или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет от училищната подготовка, съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, съответстващо на учебен предмет от училищната подготовка, съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления;
- МОН уведомява ДВУ за участниците в програмата и получава обратна връзка за възможностите за обучение.
- Сключване на споразумения с ДВУ за обучение на участниците в Модул 1 и Модул 2
- Финансиране на ДВУ за изпълнение на дейностите чрез трансфер по бюджетите след представена информация за наличие на програмна акредитация по професионално

направление от област на висшето образование "Педагогически науки" или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет от училищната подготовка, сключено споразумение и заповед за зачисляване на участниците.

- За финансирането на работата на учители-наставници, оказващи индивидуална подкрепа на новоназначените учители по Модул 1 и Модул 3 се осигуряват средства за 1 бр. наставник x 40 лв. за един месец в учебната година към общински училища и държавни училища, като се стартира процедура по подготовка на ПМС за предоставяне на средствата.
- Финансирането на дейностите за извършване на подбор, интензивни и надграждащи обучения, супервизия и обучения на учители-наставници по Модул 1 и Модул 3 се предоставят съгласно договор.

10. ИЗИСКВАНИЯ И ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И УЧАСТИЕ В ДЕЙНОСТИТЕ НА ПРОГРАМАТА

10.1 Подбор на участници в дейностите

Участници в програмата:

Привличане и подбор на кандидати за участие в програмата: за Модул 1 и Модул 3 от организация по договор; за Модул 2 от РУО.

Кандидатстване по програмата:

За Модул 2 кандидатстването по програмата се осъществява по следната процедура:

Подаване на заявление в РУО по образец с приложени копия на диплома за придобита образователно-квалификационна степен (ОКС) с професионална квалификация „учител по...“, съгласно изискванията в Приложение № 1 към чл. 10 на Наредба № 15/22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти за заемане на длъжността; препис-извлечение от трудова книжка, доказващ професионален опит; професионална автобиография; мотивационно писмо; препоръка или подкрепящо писмо от настоящия работодател.

Участниците следва да отговарят на следните изисквания:

- Професионален опит като учител, притежава висше образование от професионалните направления и специалности в съответствие с Приложение № 1 към чл. 10 на Наредба № 15/22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти относно изискванията за заемане на длъжностите „учител по...“, „ресурсен учител“.
- Назначени са в училище на длъжност „учител“ с професионална квалификация

„учител по...“ и формират част от годишната си норма преподавателска заетост по предмет, по който не са специалисти;

- Изпълняват норма преподавателска работа, като в рамките ѝ или извън нея преподават по учебен предмет, по който не са специалисти, в същото или в друго училище или изпълняват норма преподавателска работа, като преподават като неспециалисти в повече от едно училище.
- Подборът на учители за включване в обучение „учител по религия“ се извършва от съответното РУО по квоти и критерии, определени от МОН въз основа на предварително проучване и съгласувани със съответното РУО. МОН уведомява ДВУ за участниците и получава обратна връзка за възможностите за обучение. В зависимост от заявената възможност от висшите училища да извършват обучението, се сключват и договори с тях;

Началниците на регионалните управления на образованието предоставят на МОН утвърдени списъци от извършения подбор на участници за включване в програмата за придобиване на допълнителна квалификация „учител по ...“, „учител по религия“, „ресурсен учител“.

За Модул 1 и Модул 3:

- Кандидатите се регистрират за участие в програмата по Модул 1 и 3 към организация по договор.
- Одобрените участници се включват в интензивно надграждащо теоретично и практическо обучение проведено от организацията по договор;
- Заявяване от училища към организацията по договор за недостиг на учители и назначение на участници по програмата;
- Назначение на участниците в училища, с приоритет при недостиг на специалисти, и/или в училища, в които учениците са с ниски резултати, показващи ниска мотивация за учене и/или са от уязвими общности с нисък социално-икономически статус;
- Организиране и провеждане от организацията по договор на надграждащи обучения и супервизия от специалист с опит в практическа подкрепа на начинаещи учители по време на учебната година;
- Определяне от директорите на училищата с назначени участници по програмата на наставници и обучение на учители-наставници от организацията по договор;
- Осъществяване на индивидуална подкрепа на новоназначените учители от определения и преминал през обучение учител-наставник;
- Обучение на участниците по Модул 1 и Модул 2 в ДВУ програма на висше училище за придобиване на професионална квалификация „учител“, „учител по религия“, „учител

по...“ в рамките на една година. Обучението следва да осигурява базовите педагогически и психологически знания и умения, нужни за ефективно преподаване.

За участие в програмата обучаемите по трите модула сключват индивидуални договори, като страна по договора по Модул 1 и Модул 3 е организацията осъществила подбора, а по Модул 2 – договорите с участниците са тристранни, като страни по договорите са МОН и директорът на училището, в което са назначени.

Висши училища:

- Предоставяне в МОН информация за наличие на програмна акредитация по професионално направление от област на висшето образование "Педагогически науки" или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет от училищната подготовка;
 - Сключване на споразумения с ДВУ за обучение на участниците в Модул 1 и Модул 2;
 - Зачисляване на участниците в едногодишна програма на ВУ за придобиване на квалификация/допълнителна квалификация „учител“ по учебен предмет, „ресурсен учител“;
- Съхраняване на документацията за изпълнение на националната програма в съответствие със своите вътрешни правилници.

Модул 4

Общи изисквания към участниците:

- Да притежават образователно-квалификационна степен на висше образование „бакалавър“ или „магистър“ по специалност от професионално направление, съответстващо на посочените от Приложение № 1 към чл. 10 от Наредба № 15/22.07.2019 година за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, издадена от министъра на образованието и науката;
- Да заемат длъжности на учител, (вкл. старши, главен и ресурсен), директор, заместник-директор или друг педагогически специалист;
- За включване в обучение за придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител по религия“: учители (начални учители, учители с придобита професионална квалификация „учител по история“, „учител по философия“ и назначени на трудов договор в училище).

Подбор на участници по дейности в Модул 4

- За Дейност 1, Дейност 2, Дейност 3 и Дейност 4, т. 4.2 и т. 4.3 подборът се извършва от съответното РУО;
- За Дейност 5 “Международно сътрудничество в областта на квалификацията на

педагогическите специалисти“ подборът се извършва от комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката, която разработва критерии, минимални изисквания, образци на документи за кандидатстване, извършва допускане и класиране на кандидатите и подготвя за публикуване информация за официалната страница на МОН.

10.2 Изисквания за провеждане на едногодишно обучение в ДВУ за придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител по религия“:

- представено проектно предложение от ДВУ за провеждане на обучението, съгласно нормативните изисквания за провеждане на едногодишно обучение за учител по религия;
- заявена възможност от ДВУ пред МОН за провеждане на обучението;
- сключен договор с ДВУ за обучение на участниците.

11. ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ОТ БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

Отчитането на изпълнението на дейностите от бенефициентите се извършва непосредствено след приключване на съответната дейност или в съответствие със сроковете, посочени в договорите с ДВУ, а НЦПКПС се отчита на етапи, предвид че изпълнява повече обучения.

11.1. Висшите училища:

- В 10-дневен срок след подписване на споразумението за провеждане на едногодишни обучения за придобиване на професионална квалификация „учител“, висшите училища издават заповед за зачисляване в едногодишно обучение по учебна програма за придобиване на професионална квалификация „учител“/„учител по...“/„учител по религия“, „ресурсен учител“ за всеки одобрен участник в националната програма и изпращат в МОН списък със зачислените в програмите участници.
- В 30-дневен срок след приключване на обученията предоставят на ръководителя на националната програма доклад за изпълнение на дейностите - успешно завършили обучението участници по програмата, както и броя на издадените свидетелства за придобиване на професионална квалификация „учител“, допълнителна професионална квалификация „учител по ...“, „учител по религия“ и „ресурсен учител“.

11.2. Регионалните управления:

След направения подбор на кандидатите в РУО се изпращат списъци с одобрени участници към МОН за включване в обучения във ВУ.

11.3. Организация, ангажирана с привличане, подбор и надграждаща подготовка на обучаемите лица – избрана чрез проведена процедура по ЗОП – отчита дейностите чрез отчетен доклад с приложения, приемно-предавателен протокол и разходооправдателни

документи съгласно договор.

12. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Мониторингът се осъществява от МОН, РУО и външни експерти, включва периода на изпълнение на програмата и може да се осъществява чрез анкетни и мониторингови карти, отчетни документи, доклади, събиране на информация, работни срещи, наблюдение на обучения на участниците, както и наблюдения на уроци и други дейности на педагогически специалисти, които са в резултат от участие в програмата.

13. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ИЛИ ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ ИЛИ ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

13.1. Дейностите и средствата по националната програма не могат да дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други национални програми за развитие на образованието, друго национално финансиране, фондовете на Европейския съюз, както и други донорски програми, което се декларира от съответния бенефициент, подал проектно предложение/искане за финансиране.

13.2. Декларацията по т. 13.1. е задължителна и следва да съдържа следния текст: „Декларирам, че дейностите, за които кандидатствам, не са финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема или процедура от националния бюджет, бюджета на Общността или друга донорска програма“.

13.3. Участниците в програмата декларират, че не са участвали в идентични обучения, финансирани от фондовете на Европейския съюз, от друго национално финансиране, както и от други донорски програми.